

N:o 272.

Af herr **P. Hörnstén**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Under den rätt långa tid nykterhetsarbetet med ständigt stigande intresse gått framåt inom vårt land, har krafvet på icke blott det enskilda, utan äfven det allmänna, särskildt kommunintressets skiljande från rusdryckshandteringens intäkter, gjort sig allt starkare och kraftigare gällande, särskildt bland de samhällslager, hvilka kännbarast få lida af rusdrycksintressets framfart. Genom införande af det så kallade Göteborgssystemet gjordes ock ett rätt afsevärdt afbräck i det enskilda rusdrycksintresset. Men detta oaktadt tillskapades genom detta systems bolagsform en annan möjlighet till enskildt intresse genom den snart sagdt obegränsade tjänstemannakår, som bolagen kunna bland egna medlemmar utse eller välja och som genom sina stundom nog så rundligt tilltagna löner sluka en afsevärd del af brännvinsförsäljningsmedlen. Därjämte tillskapas ett *kommunintresse*, som i små kommuner kan blifva helt och hållet suveränt gentemot den stora allmänhetens önskningsar, hvilka på grund af fyrkväldet hafva synnerligen svårt komma till sin rätt. Det har också stått heta strider inom många kommuner angående inrättande af utminuterings- och utskänkningsrättigheter, och det torde knappt vara för någon af Riksdagens ledamöter obekant, huru dessa strider slutat inom särskildt Gellivare kommun, hvarest just nu en ny kraftmätning förberedes för att få bort den för tre år sedan beslutade detaljhandeln med brännvin inom kommunen.

Ett bifall till kungl. propositionen n:o 79 angående bolags bildande äfven i landskommuner skulle i hög grad försvåra striden mot försälj-

ningsrättigheters införande, i det att ej ens Konungens befallningshafvande kunde med fog afslå ansökningar om en så »god» åtgärd som att »i sedlighetens intresse bilda ett brännvinsbolag, hvilket naturligtvis i små kommuner komme att bestå af *samtliga genom brännvinsförsäljningens bedrivande nödvändiggjorda och aflönade tjänstemän i bolaget*. Emot ett dylikt »bolagsvälde» komme den stora allmänheten utan tvifvel att stå tämligen hjälplös. Därför borde utskott och Riksdag noga behjerta nödvändigheten af att *bolag icke måtte få upprättas på landet*, som för öfrigt icke alls har behof af någon som helst detaljhandel med brännvin. Sammalunda borde ock bli förhållandet med municipalsamhällen, köpingar och städer med mindre än 10,000 invånare. Då emellertid dessa till största delen redan hafva rättigheter, torde det för närvarande vara föga utsikt till ändring i deras redan så inrotade intressen. Men att bestämma, att de köpingar och municipalsamhällen, som ännu icke hafva ordnad försäljning, och de, som framdeles komma att uppstå, icke händanefters få införa sådan, borde väl ligga inom möjlighetens gräns.

Då vidare den begränsning, som föreslagits i ofvannämnda kungl. proposition och de i ämnet väckta motionerna i afseende på städernas andelar i försäljningsafgifterna, skulle afsevärdt komma landskommunerna till godo, hvarigenom dessas intresse för rusdryckshandteringen skulle i afsevärd mån stärkas, samtidigt med att intresset för vårt folks höjande ur rusdrycksbrukets förnedring lika gifvetvis skulle slappas och åtgärder från statens och enskilda föreningars sida att *genom undervisning* om rusdryckernas farlighet fostra ett kommande släkte till välbehöflig större fysisk och moralisk styrka skulle i rätt betänklig grad motverkas, så borde landskommunernas andelar i brännvinsförsäljningsmedlen *icke* i någon mån ökas utöfver nuvarande, utan i stället enligt motion n:o 254 af Rob. Johansson m. fl. minskas successivt under 40 år. Det genom reducering af städernas andelar uppkomna öfverskottet skulle därjämte ingå direkte till statsverket för att därifrån enligt Riksdagens hörande och beslut användas till understöd och lindring åt landskommuner i *speciella fall*, såsom af missväxt, skador genom förödande naturkrafter, hjälp mot epidemiska farsoter, samt eljest till botande af de skador, rusdrycksbruket framkallat och till nykterhetsundervisningens befrämjande.

På grund af hvad här anförts, föreslås,

att Riksdagen, med afslag å hvad Kungl. Maj:ts proposition n:o 79 i hithörande paragrafer föreslagit, ville besluta:

a) att »bolag för ordnande af detaljhandel med brännvin, etc.» icke måtte få bildas på landet eller i municipalsamhällen och köpingar, som hädanefter uppstå eller vid den nya lagens trädande i kraft sakna sådan handel;

b) att de försäljningsafgifter, som genom den nya lagens antagande skulle öfverflyttas från städer till landsbygd, i stället må ingå till statsverket för att efter Riksdagens pröfvande i form af *speciella* understöd tilldelas landskommuner till hjälp vid missväxt och andra af naturkrafter förorsakade skador, till förebyggande af epidemiska sjukdomars spridande och dessutom i allmänhet till nykterhetsundervisningens befrämjande och botande af de skador rusdrycksbruket framkallat.

Stockholm den 4 april 1905.

P. Hörnstén.
